

STORIA DELL'ARTE MEDIOEVALE (MINIATURA)

Prof.ssa Sonia Chiodo
Aa 2019-2020

Modulo B. XI secolo: le Bibbie atlantiche

Lezione erogata in modalità «a distanza» per emergenza Covid-19

1059 Concilio di Roma, guidato da papa Niccolò II (1059-1061)

GREGORIO VII (1073-1085)

- Diritto canonico: Collezione in 74 titoli che integra il *Decretum* di Burcardo di Worms
- Graduale di Santa Cecilia in Trastevere
- Revisione del testo biblico

P. Toesca, Miniature romane ei secoli XI e XII. Bibbie miniate, in Rivista del R. Istituto d'Archeologia e Storia dell'Arte, I, 1929, pp. 69-96.

E. B. Garrison, Studies in the History of Mediaeval Italian Paintings. Florence, 1953-1962, 4 voll.

K. Berg, Studies in Tuscan Twelfth-Century Illumination, Oslo, 1968, pp. 186-193.

K. Berg, La miniatura romanica in Toscana, in Atti del I Convegno sulle arti minori in Toscana (Arezzo 11-15 maggio 1971), Firenze, 1973, pp. 41-52.

Le Bibbie atlantiche. Il libro delle Scritture tra monumentalità e rappresentazione, a cura di M. Maniaci, G. Orofino, Città del Vaticano 2000.

Les Bibles Atlantiques. Le manuscrits bibliques à l'époque de la Réforme de l'église du XIe siècle, a cura di N. Togni, Firenze, 2016.

BIBBIE ATLANTICHE

Caratteristiche delle Bibbie atlantiche

- formato e decorazione peculiare
- scrittura: minuscola carolina
- testo: recupero del testo della Vulgata di San Girolamo emendato dalle successive interpolazioni
- nuovo ordine dei libri
- predisposizione all'uso con l'introduzione di ausili per la lettura e l'interpretazione: prologhi, tavole dei Canoni per il NT, sommari, titoli ai Salmi
- presenza di notazioni musicali e indicazioni liturgiche che ne attestano l'uso pubblico

I VOLUME

VECCHIO TESTAMENTO

Pentateuco

Genesi
Esodo
Levitico
Numeri
Deuteronomio

Ottateuco

Giosuè
Giudici
Ruth

IV libri dei Re
4 Profeti maggiori
12 Profeti minori

Libri storici

Tobia
Giuditta
Ester
Esdra
Maccabei

NUOVO TESTAMENTO

Matteo
Marco
Luca
Giovanni
Atti
Epistole cattoliche
Apocalisse
Epistole Paoline

II VOLUME

Giobbe
Salmi (versione dei Settanta)
5 Libri Sapienziali o di Salomone
Paralipomeni

- Corrispondenza tra blocchi fisici (fascicoli) e unità di senso con conseguente mutilazione dei fascicoli o spazi bianchi, scritture monumentali di riempimento, illustrazioni, allargamento o restringimento della scrittura.
- Cesure: 1) alla fine dei 12 Profeti minori che spesso è legata alla suddivisione del testo in due tomi; 2) dopo l'Ottateuco (Genesi, Esodo, Levitico, Numeri, Deuteronomio, Giosuè, Giudici, Ruth); 3) incipit del Vangelo di Matteo o dopo Giovanni;
- I Vangeli e il Libro dei Salmi possono essere scritti con un modulo più piccolo.
- La decorazione non ha autonomia strutturale ma è intercalata al testo
- Numero variabile di copisti, generalmente responsabili di unità testuali concluse.

E. B. GARRISON, Twelfth-Century Initial Styles of Central Italy: Indices for the Dating of Manuscripts, in Studies in the History of Mediaeval Italian Painting, 1953-1954.

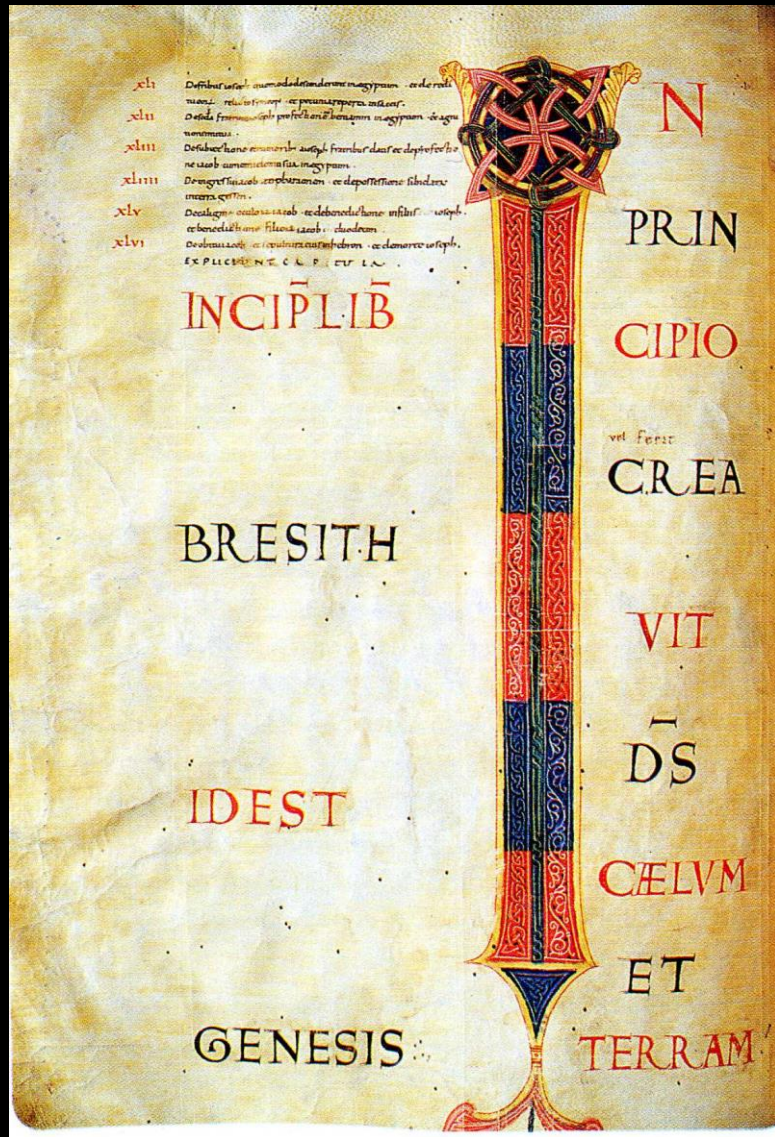
Avvertenza: terminologia e classificazione in parte superata e eccessivamente rigida ma di uso corrente nella letteratura storico-critica e valida come riferimento di massima.

1. -Early geometric style (XI secolo, fine – XII secolo, primo quarto)

Forme monumentali, tendono a estendersi lungo tutta la pagina. I bordi dell'asta sono profilati da motivi a nastro (in oro o in giallo), profilati con il minio, che terminano in un intrecci e si concludono con grazie. I colori all'interno delle aste sono sobri: rosso, blu, viola scuro. Le terminazioni inferiori possono essere arricchite da motivi fogliacei piuttosto semplici e simmetrici, anche con elementi zoomorfi in giallo. Motivi decorativi a rosette, palmette, foglie. La parte interna delle lettere all'inizio è priva di colore o contiene motivi e lettere contro la pergamena, ma in un secondo momento si comincia a usare una tinta unita nella quale vengono lasciati a risparmio motivi a intreccio. Questi motivi vengono dalla tradizione carolingia; tra i codici del IX secolo sicuramente in Italia nel XII secolo erano noti la Bibbia di San Paolo fuori le mura e il Liber Canonum della Vallicelliana di Roma (cod. A 5).

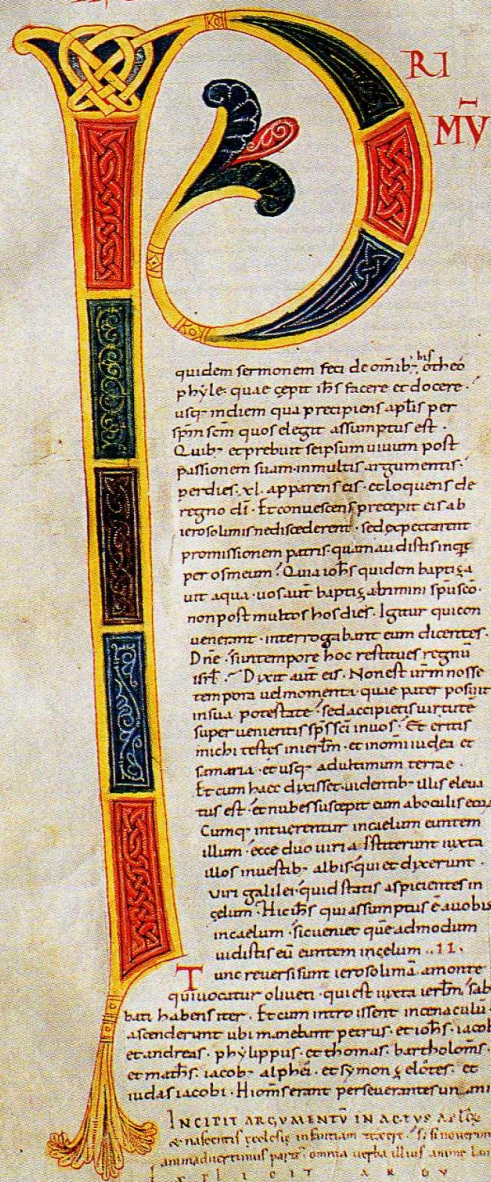
ESEMPI (early geometric style)

Admont, Stiftbibl. C-D (Bibbia di Gebhard di Salisburgo, 1060-1088), ff. 5v, 8v

lxxxvii. Vbi paulus p[ro]fiteri m[er]ito...
lxxxviii. Vbi haec loquente...
lxxxix. Vbi nauc adruentem...
lxxxx. Vbi naugentes...
lxxxxi. Vbi post non sit...
INCIPIT ARGUMENTUM IN ACTVS...

EXPLICIT CIVNT CAPITVLA
INCIPIBACTVV MAPLOY

quidem sermonem feci de omnib; et heo
phyle quae cepit ih̄s facere et docere
usq; in diem qua precipiens aplis per
sp[iritu]m scm̄ quos elegit assumptus est.
Quib; ceprebant sc̄psum uiuum post
passionem suam multis argumentis
per dies. xl. apparet eis. ce loquens de
regno di. Et conuictens precepit eis ab
ierosolimis nichil egerit. sed cep̄ careret
promissionem patris quoniam distis ingre
per os meum. Quia ioh̄s quidem baptisat
uit aqua. uos aut baptisat in spu sco
non post multos hos dies. Igitur quicon
ueniant interrogabunt eum dicentes.
Dne. si iust tempore hoc restat regni
istis. Dixit aut eis. Non est utri nosse
tempora uel momenta quae pater posuit
in sua potestate. sed accipietis uirtute
super uenientis sp̄s sci in uos. Et eritis
michi testes in ierlm̄. et in omni iudea et
samaria. et usq; ad ultimum terrae.
Et cum haec dixisset uiderunt illis eleua
tus est. et nubes suscepit eum ab oculis eorū.
Cumq; intrarent in caelum euntem
illum. ecce duo uiri astituerunt iuxta
illos in uelab; albis qui et dixerunt.
uiri galilee quid statis aspicientes in
caelum. hic ih̄s qui assumptus est a uobis
uidistis eum euntem in caelum. 11.
Tunc reuertuntur ierolima. amonte
qui uocatur oliueti qui est iuxta ierlm̄. ubi
habent aedificat. et cum intro illerit in caeuca
ascenderunt ubi manebant petrus. et ioh̄s. iacob.
et andreas. phylippus. et thomas. bartholom̄.
et math̄s. iacob. alph̄. et symon et elcer. et
iudas iacobi. Hi manserunt perseverantes unam

INCIPIT ARGUMENTVM IN ACTVS...
et uenerunt ecclesie in iherosolima...
et ascendit in caelum...
et manserunt perseverantes unam...

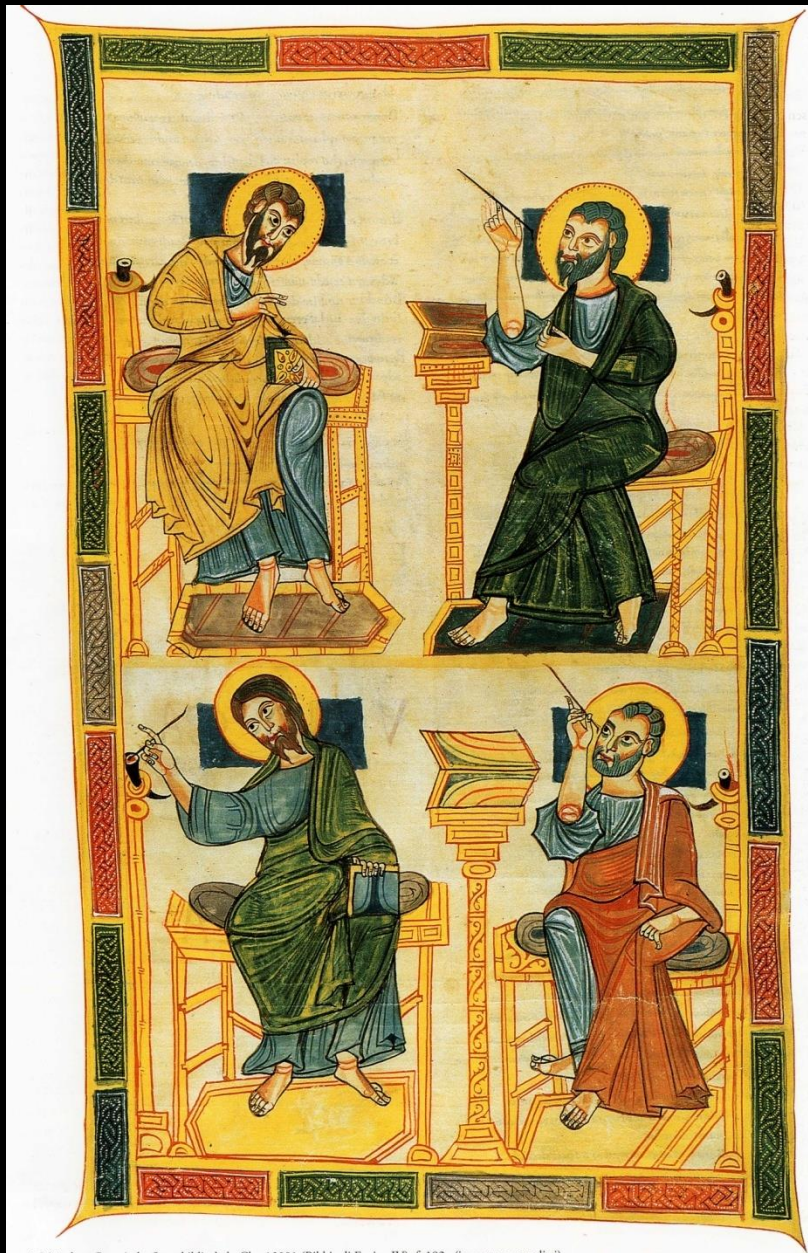
maer in oratione cum mulierib; et marci marce
ih̄s cecidit. aut. Et in dieb; illis cecidit illi
petrus in medio fratrum dicit. Erat aut turbis
hominum simul tere certum uigilia. Vni fr̄
opor̄et impleri scriptura. quoniam dixit
sp̄s sci per os dauid. De uide quisit dixit eoz
qui comprehendere int̄m. qui. communita
tus erat in nobis. et sortatus est fortem minister
huius. et hic quidem possidet agrum dener
cede iniquitatis. et suspensus crepuit medius
et diffusa sunt omnia uiscera eius. Et nota facite
omib; habitantib; ierlm̄. tunc appellatur
ager ille lingua eoz. achel demach. Hoc est
ager sanguinis. scriptum est in libro psalms.
Hic uicino
fuit commoratio eius deserta. et non sic quia ha
bitat in ea. et episcopatum eius accepit. alius.
Oportet ergo ex his quibus facta sunt congre
gati in omni t[er]ra. quo in uia et pauca uerba
dicit ih̄s in capite ab ap[osto]lo ioh̄s. usq; in diem
qua assumptus est a nobis. Ierlm̄ resurrexerunt
nis eius nobiscum fieri unum ex istis. Et stant
duos. ioseph qui uocabatur barb[ar]us. quoniam
gnominatus est iustus. et mathiam. et orantes
dixerunt. Tu dne quicorda nobiscum
ostende quem elegeris. Et hi duo uiu. acci
pere locum ministeri huius et ap[osto]los.
de quo preuicatus est iudicatus. ubi gre
in locum suum. Et dederunt sortem. et uide
sortis super mathiam. et annumeratus est
cum uideam aplis. 1111.

Et cum compleretur dies pentecostae
om̄s paraer in eodem loco. Et factus est
de celo sonus tamquam a diuersis locis
et repleuit uia domus
ubi erant sedentes. Et app[er]uerunt illis
perire lingue tamquam ignis sedentes
singulos eorū. Et replentur om̄s sp̄s sci
ceperunt loqui alius linguis prout sp̄s sci
dabat eloqui illis. Erant aut in ierlm̄ ho
bitantes iudea uiri religiosi. et om̄nino
quae sub celo est. facta aut haec uoce
uente multitudo. et mente confusa est. quoniam
aucliebat unusquisq; lingua sua illor
quentes. Stupebant aut om̄s et mirabantur
dicentes. Nenne ecce om̄s isti qui loquuntur
galilei sunt. Et quomodo nos aucliebat
unusquisq; lingua sua in qua uerba sumus
parthi. et medii. et elamitae. et qui habitant
me sopotamiam. iudeam. et cypri. et
pontum. et asiam. phrygiam. et cypri. et
egyptum. et parthi. et libiae. quae
circa cyrenen. et uel uene remanent. et
quos. et proselitae. cretae et arabes. et
unus eos loquuntur in linguis magnis
lia di. Stupebunt aut om̄s et mirabuntur
ad inuicem dicentes. Quomodo hoc uide
e. Alii aut iheridentes dicebant in equis
multo plenius istis.
Stans aut petrus cum uideam. et
uocem suam. et loquitur est eis. Viri
et qui habitant ierlm̄ in uerba. hoc uide
notum sit. et uerbis. per capite uerba in
Non enim sciat uos estis. et hi et uerba

Admont, Stiftbibl. C-D (Bibbia di
Gebhard di Salisburgo), f. 127v

BIBBIA DI ENRICO IV

Muenchen, Bayerische Staatsbibl CIm
13001 (Bibbia di Enrico IV), f. 192v
Donata al monastero di Hirsau mentre
era ancora re, quindi ante 1084

millanons' incus. Cum sub leuis fuerit: et mebr
angit: et tunc p' q' d' h' u' m' u' cum ad p' r' e' h' e' n' d' e' r' e
cum gl' ad i' s' u' b' i' t' e' r' e' n' o' n' p' o' t' e' r' e' n' e' q' a' l' t' a' r' y
t' o' r' a' R' e' p' u' t' a' b' i' t' e' n' i' m' q' u' i' p' l' a' c' e' r' u' m' c' e'
qu' i' s' l' i' g' n' u' m' p' u' r' d' u' m' e' s' t' r' o' n' s' i' g' a' b' i' t' e' u' m
u' s' i' g' e' r' a' n' u' s' i' n' s' i' p' u' l' a' m' u' s' i' f' i' u' m' c' l' a' p' a' d' e'
s' u' n' d' e' Q' u' i' s' s' i' p' u' l' a' m' s' i' m' b' l' e' r' e' m' i' l' l' e' m' c' e'
d' e' r' e' d' e' b' e' u' i' b' r' a' t' e' m' i' s' t' a' m' S' u' b' i' o' q' u' a'
n' d' i' s' o' l' i' s' t' e' r' n' e' s' i' b' i' a' u' r' u' m' q' u' a' s' i' l' u' m' s' t' y'
u' e' t' e' r' e' s' i' a' c' e' q' u' a' s' i' o' l' u' m' p' u' n' d' u' m' m' a' r' i' s' p' o'
n' u' s' q' u' i' s' e' u' m' u' n' g' e' r' e' a' b' u' l' l' i' u' m' P' o' s' t' e' r' i' o' r' e' s' t' e' b' e' r'
s' e' m' i' t' a' s' s' i' m' b' l' e' r' e' s' i' s' i' m' q' u' i' s' i' n' e' s' e' n' t' e' n' o' n'
n' o' n' e' s' t' p' a' p' e' r' e' a' q' u' a' m' p' o' t' e' s' t' q' u' e' c' o' m' p' a'
n' e' a' t' u' s' i' s' c' a' s' i' s' e' s' t' i' n' u' l' l' u' m' t' u' m' e' t' e' r' t'
O' m' n' e' s' u' b' i' m' e' u' i' d' e' r' e' p' o' t' e' s' t' r' e' x' s' u' p' e' r' i' u' u' a'
s' o' r' f' i' l' i' o' s' s' u' p' e' r' b' i' e' R' e' s' p' o' n' d' e' n' s' a' u' t'
i' o' b' d' n' o' d' i' x' e' r' e'
S' o' o' q' u' a' o' m' n' i' a' p' o' t' e' s' t' e' t' n' u' l' l' a' t' e' l' a' t' e' c' o' g' i'
t' a' n' o' Q' u' i' s' e' s' t' i' l' l' e' q' u' i' e' s' t' a' c' o' n' s' i' l' i' u' m'
i' b' i' s' q' u' a' s' e' i' t' e' m' S' i' d' o' m' p' i' s' t' e' l' o' c' u' s' u' s' t' u' m'
e' c' q' u' i' s' u' l' t' a' m' o' d' u' m' c' y' c' e' d' e' r' e' n' t' r' e' c' e' n' t' i' a' m'
m' e' a' n' A' u' d' i' t' e' q' u' o' d' q' u' i' i' n' t' e' r' i' o' g' a' b' o' e' t'
o' s' t' e' n' d' e' r' e' m' e' c' h' a' u' d' i' e' n' s' i' u' s' i' a' u' d' i' e' n' t' e' n' u' n' c'
a' u' t' e' m' o' c' u' l' u' s' n' o' n' u' i' d' e' r' e' S' i' d' e' r' o' i' s' t' e' m' r' e'
p' r' e' h' e' n' d' o' t' a' g' o' p' o' r' t' e' n' t' e' m' i' n' s' i' m' u' l' a' e' t'
c' a' n' t' e' P' o' s' t' q' u' a' m' a' u' i' e' m' d' i' s' i' o' c' y'
t' u' s' e' s' t' u' i' e' r' e' a' h' e' c' a' d' i' o' b' d' i' x' i' t' a' d'
e' l' i' f' a' z' t' h' e' a' n' i' m' a' t' e' m'
I' t' a' n' o' n' e' s' t' f' i' l' i' u' s' m' i' s' i' n' t' e' r' e' n' d' u' o' s' a' n' i' o' s' i' o' r'
q' u' i' n' o' n' e' s' t' i' o' c' u' r' a' c' o' r' a' m' p' e' t' e' e' u' m' s' i' c' i' t'
s' e' r' u' i' u' s' m' i' s' o' b' S' u' m' i' t' e' r' e' g' o' u' o' b' i' s' p' r' i' o' r'
a' u' i' o' s' e' t' e' p' i' e' n' t' a' r' c' i' e' t' e' t' a' c' t' a' d' i' r' u' u' m'
m' e' u' m' o' b' e' t' o' f' f' e' r' e' h' o' l' o' c' u' s' t' u' m' p' u' o' b' i' s' f' i'
c' e' m' e' u' s' i' s' t' a' p' u' m' i' n' n' o' n' u' o' b' i' s' i' m' p' u' t' e' r'
i' s' t' u' l' t' a' n' s' r' e' q' u' e' e' u' m' l' o' c' u' m' e' s' t' i' d' e' m' e' r'
u' i' o' s' i' t' e' r' u' i' u' s' i' n' s' o' b' A' b' i' e' r' u' i' t' e' r' g' o' h' e' l' a'
f' i' z' t' h' e' m' a' n' i' f' e' s' t' e' t' b' a' l' c' i' d' i' s' u' e' t' e' s' e' f' o' r'
n' a' m' i' s' t' e' t' e' s' e' c' e' r' u' m' s' e' c' u' l' o' a' u' i' s' i' f' e' r' a' d'
e' o' s' d' i' s' i' t' e' r' s' e' p' e' r' d' i' s' i' f' i' c' i' e' m' i' o' b' d' n' i' s' q' u' o' q'
c' o' n' u' e' r' s' i' s' e' s' t' a' d' p' e' n' i' t' e' n' t' i' a' m' i' o' b' c' u' m' o' r' a' t' e'
i' l' l' e' p' a' m' o' f' i' u' s' e' t' a' d' i' d' e' t' d' i' s' o' m' n' i' a' q' u' e' c' e' n' t'
f' i' c' i' e' n' t' e' i' o' b' d' u' p' l' i' c' a' v' e' n' i' e' n' t' u' m' a' u' t' a' d' e' i' o' s' i' t'
a' u' i' s' i' t' u' e' t' i' m' u' e' r' e' s' t' o' r' e' t' u' e' c' e' c' a' n' c' i'
q' u' i' s' n' o' n' u' i' d' e' r' e' e' u' m' p' n' i' u' s' E' r' o' n' e' d' e' r' u' m' c' i'
e' t' p' a' n' d' i' s' i' d' o' m' o' c' u' r' e' t' m' o' u' e' r' u' m' q' u' i' s' o' p' u' r'
e' t' c' o' n' s' o' l' a' t' i' o' n' e' a' u' s' i' s' u' p' o' n' i' t' e' r' q' u' i' d'
u' i' d' i' s' i' n' e' d' i' s' p' o' t' e' r' a' u' i' s' e' d' e' d' e' r' u' n' t' e' t' i'
u' i' o' s' q' u' i' s' q' u' e' i' u' e' n' t' i' u' m' d' i' n' a' r' i' b' e' n' e' d' i' c' t' y'
n' o' n' i' s' s' u' m' i' o' b' m' a' g' i' s' t' r' u' s' p' r' i' n' c' i' p' i' o' c' u' s' t' e'
f' a' c' i' a' s' i' m' i' t' a' u' i' o' r' d' e' c' e' m' m' i' l' i' a' o' i' u' m' e' t'
e' t' e' l' e' p' h' a' n' t' u' m' e' t' p' e' m' i' l' l' e' u' i' g' a' b' o' u' m'
e' m' i' l' e' s' t' i' o' b' e' t' f' i' c' i' e' n' t' u' m' d' e' s' p' e' n' s' i' b' i' l' i' t'
e' t' f' i' l' y' t' r' e' s' E' t' u' o' c' i' a' t' e' n' o' m' i' n' u' s' d' i' e' m' e' t'
n' o' m' e' n' d' e' c' i' s' t' i' e' n' o' m' e' n' t' e' r' a' e' c' o' r' n' u' s'
t' i' b' i' s' r' o' n' s' i' m' u' t' a' u' i' u' e' n' t' e' m' u' l' t' e' r' e' s'
i' p' e' c' i' o' s' f' i' c' i' a' f' i' l' i' e' i' o' b' i' m' u' i' u' e' r' e' m'
D' e' d' e' r' e' q' u' i' s' p' a' t' e' r' s' i' u' i' s' t' o' r' e' d' e' r' a' t' e' u' n' g' e' n' i'
t' a' s' y' u' i' x' e' a' u' t' e' r' n' o' b' p' o' s' t' h' e' c' e' n' t' i' q' u' i'
d' e' i' g' n' a' a' n' i' s' e' t' u' i' d' e' f' i' l' i' o' s' i' n' o' r' t' e' u' i' d' e'
f' i' l' i' o' s' f' i' l' y' o' s' u' o' s' u' s' q' u' a' r' t' a' m' g' e' n' e' r' a' t' i' o' n' e' m'

et moritur et senex ceptus dierum
A. A. F. H.

EXPLICIT
LIBER IOB

25
tobi emachuberu' libros. legit quide' eos
eccl' scilicet canonicas scripturas nonreca
pi' s' i' c' c' e' c' h' e' d' u' l' u' m' i' n' a' l' e' g' e' r' e' a' d' e' d' i' f' i' c' a'
t' i' o' n' e' m' p' l' e' b' i' s' n' o' n' a' d' i' u' c' o' r' a' t' e' m' e' c' c' l' e' s' i'
a' s' t' i' c' o' r' u' m' d' o' c' t' r' i' n' a' c' o' n' f' i' r' m' a' n' d' u' m' s' i' c' u'
t' a' n' e' s' e' p' u' s' q' u' i' t' a' i' n' t' e' r' p' r' e' t' a' m' m' a' g' i' s' e' d' i' m'
p' l' a' c' e' r' e' t' u' b' e' r' e' e' a' m' a' n' o' b' i' s' e' i' e' m' e' d' i' e' r' e'
n' e' q' u' i' s' p' o' n' o' u' a' c' u' i' d' i' u' s' i' t' a' t' e' c' e' t' e' r' e' d' e' r'
e' r' a' u' t' u' m' i' t' e' n' e' m' e' u' i' d' e' r' e' q' u' i' s' i' n' i' t' e' l' e' g' e'
t' e' s' i' c' u' m' g' r' e' g' o' r' i' u' s' i' n' t' e' l' l' e' g' i' t' q' u' i' e' s' t' i' n' t' e' r' r' a' u'
i' u' s' c' a' n' t' i' s' f' i' a' s' e' a' u' t' i' n' i' e' s' e' s' c' i' l' i' c' e' t' a' d' e' p' r' e'
p' u' n' s' i' n' g' c' o' m' m' e' n' d' a' r' a' t' e' s' s' u' m' a' s' p' o' r' t' e' m'
s' e' r' u' a' u' e' n' t' e' r' e' E' X' P' L' I' C' I' T' P' R' O' L' O' G' U' S'

INCIPIT CAP

INCIPIT PROLOGUS IOB SALOMONIS
PARADOLOGUS SALOMONIS
TRANSIIT ADEUS SEBIOLEONIA OPORTET
Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
i' n' q' u' e' e' p' i' t' a' q' u' o' s' u' n' g' e' r' e' s' a' c' e' r' d' o' t' u' s' i' m' m' o'
c' a' r' t' a' n' o' n' d' i' u' e' r' e' q' u' o' s' p' r' i' u' s' a' n' a' m' e' r' u' s'
c' o' m' m' e' n' t' a' r' i' o' s' i' n' o' s' e' e' a' m' o' s' s' a' c' h' a' r' i' a' m'
m' a' l' a' c' h' i' a' m' q' u' o' s' a' u' t' i' n' t' e' r' p' r' e' t' a' t' i' o' n' e' s' i' l' i'
c' u' m' p' r' e' t' u' a' l' i' c' h' e' s' n' u' r' i' t' s' o' l' a' m'
s' u' m' p' t' i' u' m' n' o' t' a' r' i' o' s' u' s' e' t' i' b' i' s' i' n' o' s' f' u' s'
t' e' r' a' t' u' s' u' o' b' i' s' p' r' i' s' t' i' u' m' n' u' m' d' e'
t' u' r' b' a' c' i' d' e' r' e' t' a' p' o' t' e' r' i' u' m' q' u' a' n' a' u' t' e' q' u' i'
s' e' m' e' t' u' o' b' i' s' e' s' i' u' e' n' t' i' b' a' u' s' l' a' b' o' r' a' r' e' a' u' t'
i' m' p' a' t' i' o' n' e' d' e' c' e' p' t' a' c' u' i' q' u' i' a' p' r' e' t' e' r'
u' o' s' o' b' i' u' r' i' s' s' i' m' t' a' q' u' o' s' a' n' g' u' s' t' a' c' e' p' t' a' n' o' n'
f' r' a' c' t' u' s' i' n' p' e' n' i' t' u' r' a' m' o' s' t' e' r' e' c' e' r' e' m' e' t'
a' p' u' d' i' o' s' m' a' i' s' e' d' i' c' t' u' d' i' o' p' u' s' u' r' o' n' o' m'
i' n' c' o' n' s' e' c' r' a' u' i' n' t' e' r' p' r' e' t' a' t' i' o' n' e' m' u' e' l' e' c' t'
t' u' m' s' a' l' o' m' o' n' i' s' u' o' l' u' m' i' u' m' m' a' s' t' o' c' h' u' s'
h' e' b' e' t' p' a' r' a' b' o' l' a' s' u' i' d' e' a' c' e' d' i' m' o' p' u' e' r' b' u'
u' o' c' a' t' e' C' o' e' l' e' s' t' i' e' q' u' e' g' r' e' c' e' e' c' c' l' e' s' i' a' l' i' b' e'
l' e' n' t' e' c' o' m' m' a' n' o' r' e' n' p' o' s' s' u' m' u' s' d' i' c' e' r' e'
S' u' s' t' i' n' i' t' q' u' o' d' o' m' n' i' s' l' i' n' g' u' a' u' e' r' t' u' m' c' a' n'
n' o' m' e' c' a' n' t' e' c' o' r' u' m' t' e' r' r' a' p' a' u' i' e' r' e' o' s' i' b' i'
f' i' l' i' y' s' t' a' b' i' l' i' b' e' t' e' a' u' s' p' r' e' d' i' c' t' o' g' r' a' p' h' u' s' q' u'
s' a' p' i' e' n' t' i' a' p' l' o' m' o' n' i' s' i' n' s' e' r' i' b' e' t' u' r' q' u' o' r' u' p' r'
o' p' t' i' m' i' s' e' d' i' c' t' i' o' n' e' s' p' e' r' p' e' r' n' o' n' e' c' c' e' l' e' s' i' a'
c' u' m' u' s' a' q' u' e' l' i' m' o' s' t' e' d' p' a' r' a' b' o' l' a' r' p' r' e' n' o'
c' a' u' i' n' e' c' e' r' i' s' e' c' c' l' e' s' i' a' s' t' e' r' e' c' e' l' e' s' t' e' r'
c' a' r' i' t' e' m' c' a' r' i' t' o' r' u' m' u' s' u' m' i' d' e' m' e' n' i' s' i' n'
l' o' m' o' n' i' s' n' o' t' o' l' u' m' l' a' b' o' r' u' m' n' u' m' e' r' o' s' e' d'
e' s' t' m' a' t' e' r' i' a' l' i' u' m' g' e' n' e' r' e' s' e' c' q' u' a' r' e' t'
S' e' d' q' u' e' l' i' b' e' t' e' r' o' n' u' s' q' u' a' m' e' s' t' q' u' i' e' t' i' p' r'
e' s' t' u' s' g' r' e' c' a' m' e' l' o' g' u' i' a' m' r' e' d' o' l' e' r' c' a' n' o' n'
u' a' l' l' i' s' s' c' r' i' p' t' u' r' u' u' e' r' e' r' u' m' d' u' n' c' e' s' a' u' d'
p' h' i' l' o' n' i' s' a' s' s' i' r' m' a' n' t' e' S' u' e' r' e' g' o' u' e' l' e' t' e' r' e'

- I Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- II Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- III Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- IV Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- V Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- VI Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- VII Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- VIII Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- IX Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- X Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XI Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XII Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XIII Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XIV Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XV Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XVI Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XVII Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XVIII Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XIX Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XX Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XXI Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XXII Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XXIII Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XXIV Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XXV Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XXVI Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XXVII Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XXVIII Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XXIX Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XXX Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XXXI Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XXXII Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XXXIII Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XXXIV Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XXXV Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XXXVI Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XXXVII Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XXXVIII Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XXXIX Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XL Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XL I Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XL III Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XL IV Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XL V Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XL VI Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XL VII Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XL VIII Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XL IX Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XL X Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XL XI Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XL XII Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XL XIII Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XL XIV Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XL XV Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XL XVI Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XL XVII Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XL XVIII Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XL XIX Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XL XX Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XL XXI Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XL XXII Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XL XXIII Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XL XXIV Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XL XXV Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XL XXVI Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XL XXVII Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XL XXVIII Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XL XXIX Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XL XXX Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XL XXXI Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XL XXXII Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XL XXXIII Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XL XXXIV Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XL XXXV Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XL XXXVI Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XL XXXVII Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XL XXXVIII Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XL XXXIX Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XL XL Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XL XL I Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XL XL III Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XL XL IV Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XL XL V Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XL XL VI Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XL XL VII Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XL XL VIII Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XL XL IX Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XL XL X Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XL XL XI Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XL XL XII Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XL XL XIII Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XL XL XIV Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XL XL XV Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XL XL XVI Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XL XL XVII Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XL XL XVIII Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XL XL XIX Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XL XL XX Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XL XL XXI Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XL XL XXII Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XL XL XXIII Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XL XL XXIV Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XL XL XXV Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XL XL XXVI Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XL XL XXVII Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XL XL XXVIII Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XL XL XXIX Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XL XL XXX Iob uicatio e h' i' o' d' o' r' e' p' i' s' t' e' r' o' n' i' u' s'
- XL XL XXXI Iob

ans d'ssuus cumeo. et ascendat.
**EXPLICIT DABREILAMIN. IDEST VERBA
DIERUM. QUONDESTIPPOMENON. LIB. II**

eu p d m
auerat

**INCIPIT PROLOGUS PHATIO S
IERONIMI PRESBITERI.
IN LIBRO ESRAE.**

satione permansit. Itaut accepta eent
tamdeo quam omnib. etcunctis habitato
rib. terre
EXPLICIT LIBER TOBIAE.

**INCIPIT PROLOGUS
SCI IERONIMI PBRI
IN LIBRO IUDITH.**
Apud hebreos liber iudith inter agio
grapha legitur, cuius auctoritas idro
boranda ulla quon contentationem uenunt
minus idonea iudicatur. Chaldeo tam
sermone conscriptus. inter histol^{al} Compu

Muenchen, Bayerische Staatsbibl Clm 13001 (Bibbia di Enrico IV), f. 76r (Esdra), 24v (Giuditta e Oloferne)

BIBBIA PALATINA

Città del Vaticano, Bib. Vat. Pal. Lat 3
(Bibbia Palatina), f. 5

R. Uidi dominum:

EFACTV
EST

intercesimo anno in quarto in quinta
mensis. Cum eam in medio captiuorum

INCIPIT PROLOGVS
S. CIERONIMI P. B. R. I.
IN IESECHIEL PROPHETA.

HIEZECHEI BEL PROPHETA
cum uoachum rege iuda captiuus
duceus est in babilonem in quibus
quicquid captiuum fuerant propheta
penetrabat quod ad ieremiam uicariu
se uideret ad ieremiam in babilone. Et uideret
adhuc urbem ierusalem in quiete
ca. suam et praedixit. In cesimo autem
anno et captiuus quinto
corruptus est ad omnes captiuos loqui et eorum
tempore loquente posterior hic nichil de
ieremias in uiculis prolocutus. Sermo aut
ne scilicet discatur. nec adma dum fuisse euse
salsumque medie in papas sacerdos
et ipse sicut et ieremias princeps uoluminis
et uisionem magnis habens obscuratibus
uisionum. Sed et uulgata eius cetero non
multum distat ab ebraico. Unde scilicet
miror quid cause fuerit ut in ierusalem
in uiculis libri habemus uiam praesent
i malis eadem. uelut dicitur in ierusalem.
Legit igitur et hunc iuxta translationem
niam. quia percola scriptus est et comere
manifestare. sensum legentibus uelut
Sicut enim anima et hunc sub sermone uer
dicere illis quod dicitur eos conpellat ut ierusalem
legant. Sed uerborum ne illud assensum
quod graece signum fuerit dicitur
ut uerborum. Et sic in ierusalem
EXPLICIT PROLOGVS.

INCIPIT IESECHIEL PROPHETA.
R. Uidi dominum:

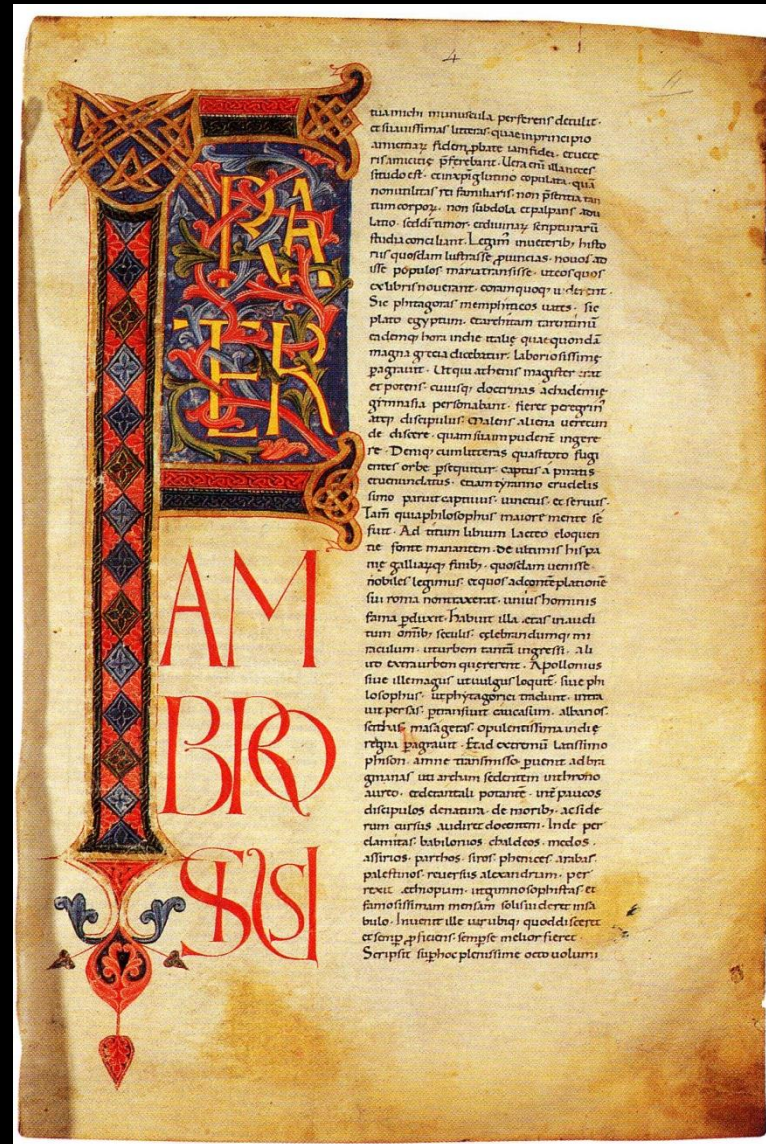
EFACTV
EST

intercesimo anno in quarto in quinta
mensis. Cum eam in medio captiuorum
uixit fluminum ehozar aperturum cedi
et uisionem diu in quinto mensis.
profectus annus quatuordecim in quinta
regni uoachum. factum est uerbum dñi
ad ezechielem filium bubei sacerdotem
in terra cheldecy. factus est flumen
ehozar et factus super eum ibi manus
dñi. Et uidi ecce uentus turbis factum
dicit abiquilone et uentus magna et
ignis in uoluntate et splendore et uentum
aus. Et similitudo eius. Et similitudo
quatuor animalium. Et hic apparet
corum similitudo hominis in eis quatuor
facies in eis quatuor pedes in eis pedes
eorum. pedes in eis. Et planta pedum eorum
quasi planta pedum uitalium. Et similitudo
a spiculis. Et similitudo manus hominis
sub pedibus eorum in quatuor partibus.
Et factus est pennis in quatuor partibus
habebant. Et factus est pennis in eis
alaps. Et dicitur non in terra crebatur
cum in celo. Et factum est quod dicitur
faciem suam quasi dicitur. Similitudo
uultus eorum quasi dicitur hominis et facies
leonis dicitur in partem quatuor. Facies
autem bouis a sinistris. Et quatuor
et facies aquilae. Et factum est quatuor
facies eorum in pane eorum in exten
datis. Due pennae singulorum unius
dicitur. Et dicitur eorum in corpore eorum
et unum quod dicitur eorum in coram
ambulantibus. Et dicitur in pennis
nec reuertebatur cum ambularent.
Et similitudo animalium a sinistris
quasi carbonum ignis ardentium quasi
a sinistris. Et factum est quod dicitur
discurrent in medio animalium. Et dicitur
ignis ardere sicut egredietur. Et non
multa ibi dicitur ut dicitur in similitudo

Città del Vaticano, Bib. Vat. Pal. Lat 3
(Bibbia Palatina), f. 144 (Ezechiele)

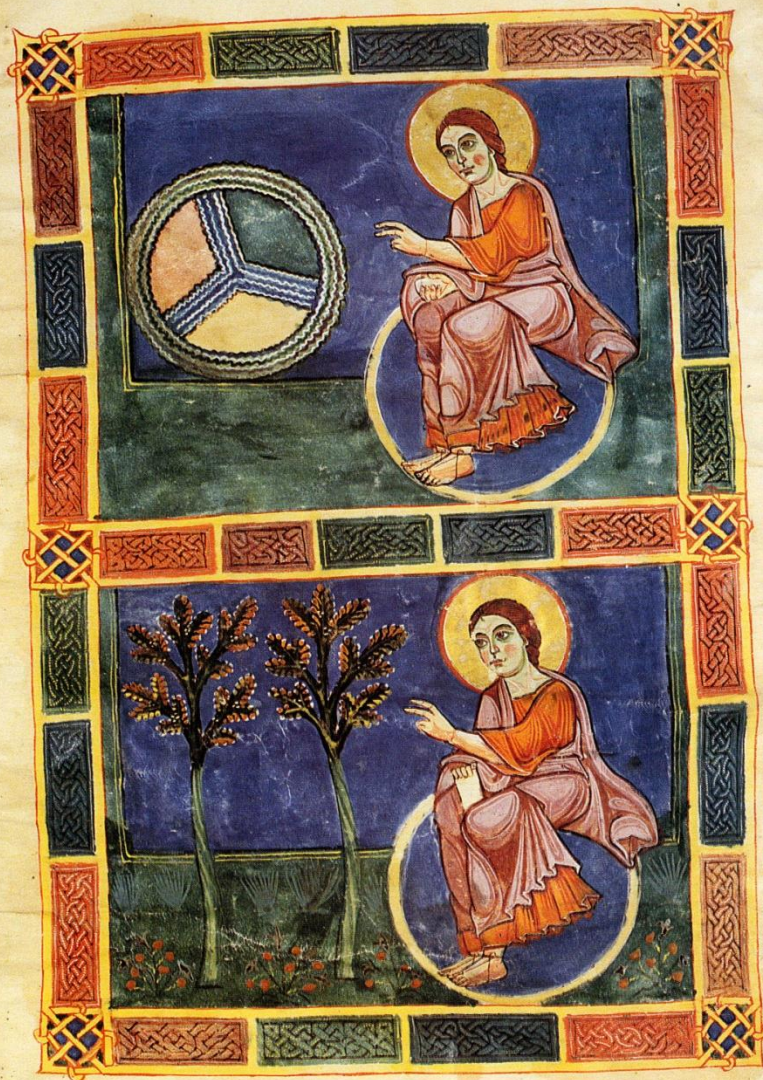
Perugia, Bibl. Augusta, L 59, f. 4

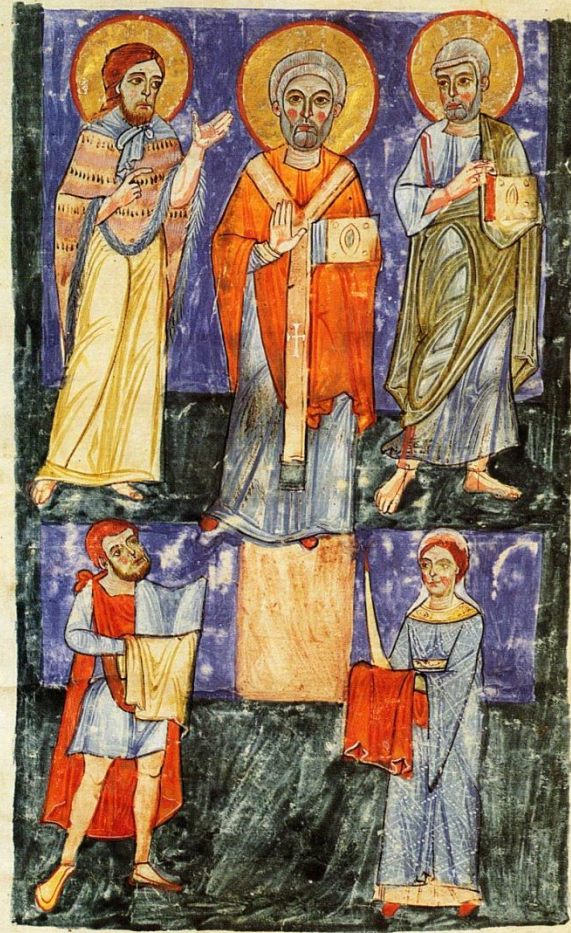

namchi mundicia perferens deulit.
et summas literas quales principio
amenuz fidon phare iam fida. cruce
ris amicus pferant. Ura eni an acer
fuido est. et in xpi gerno opulata. qui
non uultra re familiaris non pferat. an
tum eorpo. non subdola cepant. an
lino sceldi amor aduuz. expurari
studia conant. Legunt miterib. histo
ris quosdam lustrasse. punicas. nouos. an
ille populos maratranisse. ut eos quos
celestis nouerant. coram quoq. u. de. erit.
Sic phragona memphicos uires. sic
plato egyptum. carentiam carumini
eademq. hora in die talis que quondam
magna q. rca dicebant. laboriosissimq.
pagant. Ut qui acbens magister. rca
er potens. cuiusq. doctrinas de cademp
gymnasia personabant. sicut p. egypti
anq. discipulus. Galens. altera uerum
de discere. quam suam pudere. ingere
re. Denq. cum literas quales ro. fugi
ent. orbe pferant. caput a p. n. s.
et uencl. m. s. etiam rymo crudelis
simo parit captiuis. unca. et. s. r. u. s.
Iam quaphilosophus maiore mente se
fuit. Ad titum libum. Lacco eloquen
ne fonte marantem. de utam. h. s. p. a.
me gallia. q. s. m. b. quosdam uenise
nobles legimus. equos ad ante. platonē
sui roma non uenerat. unius hominis
fama p. duxit. habuit illa. et. an. u. a. u. d. i.
tum. om. b. s. c. u. l. i. s. e. s. t. e. b. r. a. d. u. m. q. m.
n. a. u. l. u. m. u. r. u. r. b. e. m. t. a. n. t. a. i. n. g. r. e. s. s. i. a. l. i.
u. o. e. x. t. r. a. u. r. b. e. m. q. u. e. r. e. r. e. n. t. A. p. o. l. l. o. n. i. u. s.
sive ille magis ut uulq. loquit. sive phi
losofus. urphytagora. tndunt. unta
ur. p. e. r. d. i. s. p. e. r. a. n. s. i. u. t. c. a. u. c. a. l. u. m. a. l. t. a. n. o. s.
f. e. r. u. s. m. a. s. a. g. e. n. s. o. p. u. l. e. n. t. i. s. s. i. m. a. i. n. d. e. s.
r. e. g. n. a. p. a. g. a. u. i. t. f. r. a. d. e. c. e. n. t. u. m. l. a. n. s. i. s. s. i. m. o.
p. h. i. l. o. s. o. p. h. i. s. o. n. a. m. n. e. t. i. a. n. s. i. m. l. o. p. u. e. n. i. t. a. d. b. r. a.
g. n. a. n. a. s. u. i. a. r. e. b. u. m. s. e. l. e. c. t. i. o. n. e. m. u. n. e. b. r. o. n. o.
a. u. r. t. o. a. d. e. a. n. t. a. l. i. p. o. r. a. n. t. u. n. e. p. a. u. c. o. s.
d. i. s. c. i. p. u. l. o. s. d. e. n. a. t. u. r. a. d. e. m. o. r. i. b. a. c. i. d. e.
r. u. m. a. u. r. i. s. u. i. d. i. r. e. d. o. c. e. n. t. i. m. i. n. d. e. p. e. r.
c. l. a. m. i. t. a. s. b. a. b. i. l. o. n. i. o. s. c. h. a. l. d. e. o. s. m. e. d. o. s.
a. s. t. r. i. o. s. p. a. r. t. i. o. s. s. i. r. o. s. p. h. e. n. i. c. e. s. i. r. a. b. a. s.
p. a. l. e. s. t. i. n. o. s. r. e. u. e. r. s. i. s. a. l. e. x. a. n. d. r. a. m. p. e. r.
r. e. x. i. t. e. t. h. i. o. p. u. m. u. r. q. u. i. n. o. s. o. p. h. i. s. t. a. s. e. t.
f. a. m. o. s. i. s. s. i. m. a. m. m. e. n. s. a. m. s. o. l. u. i. d. e. r. e. m. i. s. a.
b. u. l. o. i. n. u. e. n. i. t. i. l. l. e. u. r. u. b. i. q. q. u. o. d. d. i. c. e. r. e. t.
e. t. s. e. n. p. p. s. i. c. i. o. n. i. s. s. e. m. p. t. e. m. i. o. r. i. u. s. f. i. e. r. e. t.
S. c. r. i. p. s. i. t. s. u. p. h. o. c. p. l. e. n. i. s. s. i. m. e. o. c. t. o. u. o. l. u. m.

2a-Transitional geometric style

Comincia intorno al 1120 (secondo Garrison 1125) e dura poco più di un decennio. Coincide con un cambiamento nella scrittura in Italia legato all'influenza di modelli d'oltralpe. L'uso del disegno di penna è più marcato. Nuovo tipo di terminazione con le foglie chiuse entro una linea di contorno continua e un andamento generalmente asimmetrico. I motivi decorativi interni perdono ogni derivazione dai modelli ottoniani e si arricchiscono in chiave naturalistica, nuovi motivi con punti. Tipico è il motivo a nastro che si intreccia a intervalli regolari per decorare lunghi segmenti ("long loop"). Non si conoscono manoscritti dove lo stile di transizione compare da solo. Nella Bibbia del Pantheon sono presenti sia il primo stile che quello di transizione (1125-1140ca).

ESEMPI TRANSITIONAL GEOMETRIC STYLE

Bibbia del [Pantheon](#) (BAV, Vat. Lat. 12958), 1125-1140ca

f. 257r, esempio di stile di transizione

2b-transitional style in Tuscany

Molto diffuso in ambito fiorentino . Peculiare è il motivo del nastro annodato lungo tutta l'asta della lettera o nei segmenti. Frequente è anche la presenza di un nodo a metà dell'asta. Di fatto di concezione molto simile al precedente, fatte salve le varianti locali.

BML Bibbia Edili 125-126. Molte iniziali sono nello stile primo-geometrico. Gli elementi della decorazione hanno una impronta classicheggiante e indicano conoscenza della cultura romana, altri elementi (forma delle rosette) sono invece tipici fiorentini. Originali anche le tavole dei Canonici. A volte le iniziali sono su un fondo quadrato.

Alla stessa tipologia appartengono anche:

BML, Edili 139: Passionario da Santa Maria del Fiore.

Passionario dal monastero di san Francesco in Agro Mugellano (BML, Mug. 13) e Passionario di provenienza ignota (BML, Plut. 20.1) sono prodotti più tipici.

1150ca

BIBBIA DI SANTA MARIA DEL FIORE

2 volumi;
507 fogli (285 + 222)= 1014 pagine
570 x 398 mm

Il primo volume si conclude con i 12 Profeti

Individuata in un elenco dei libri della Cattedrale del 1418. Dal 1778 presso la Biblioteca Medicea Laurenziana.

T. Chasson, *The earliest Illustrated Tuscan Bible* (Edili 125/126), London, 1981 (PhD dis. Berkeley, 1979).

E. B. Garrison, *Early Italian Painting. Selected Studies, II. Manuscripts*, London, 1984, pp. 340-341

I libri del Duomo, 1997, pp. 37, 55, 138-139

M. G. Ciardi Duprè, *Le Bibbie atlantiche toscane*, in *Le Bibbie atlantiche...*, a cura di M. Maniaci, G. Orofino, Città del Vaticano, 2000, pp. 75-76.

L. Alidori, in *Le Bibbie Atlantiche...*, a cura di M. Maniaci, G. Orofino, Città del Vaticano, 2000, pp. 271-278.

TIPI DI DECORAZIONE

Vignette

Iniziali geometriche

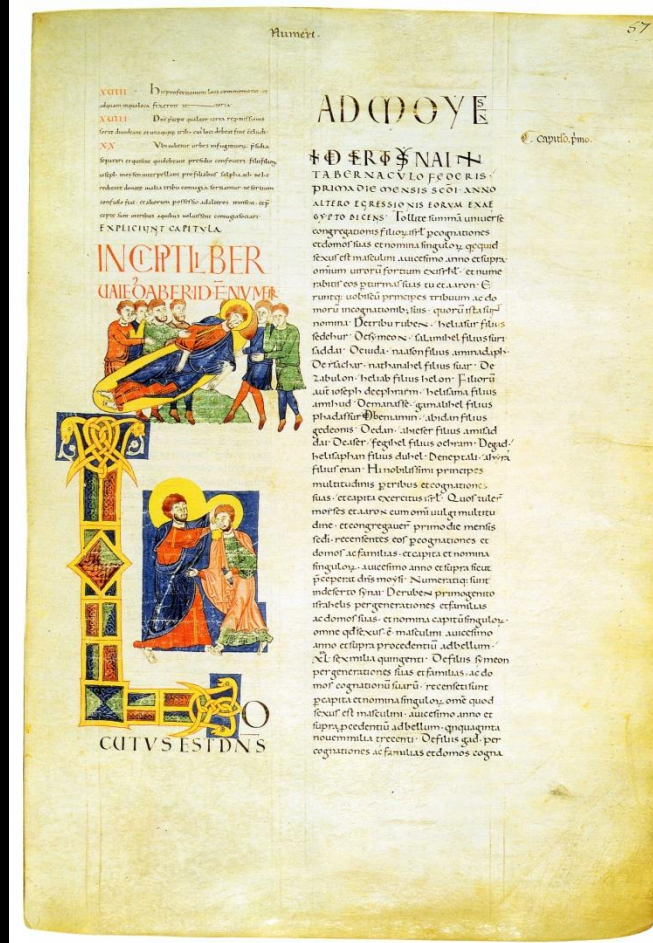
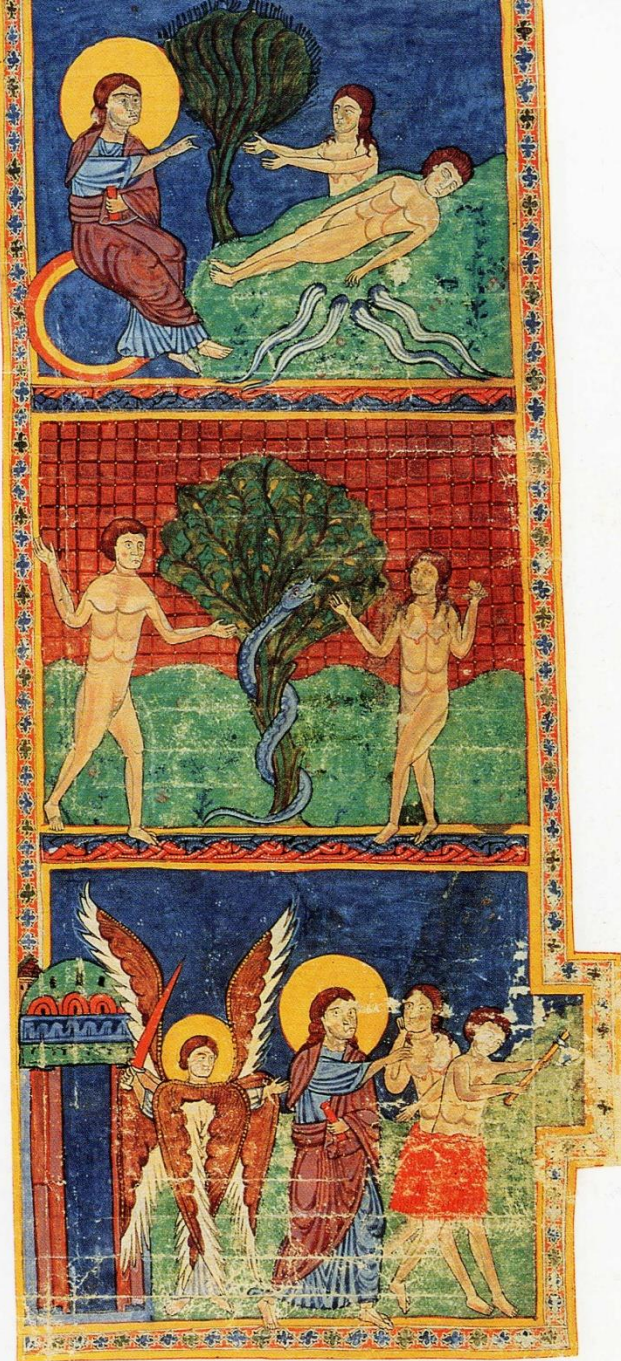
Iniziali geometriche a corpo vuoto

Iniziali a corpo pieno

Iniziali con figure

Iniziali con storie

Vignette
 Iniziali con storie
 Iniziali con figure
 Iniziali geometriche

Firenze, Bibl. Laur. Edili 125 (Bibbia di Santa Maria del Fiore, ff. 5v (Storie della Genesi), 57r (morte di Aronne, Mosè unge Giosuè, iniziale del Libro dei Numeri)

INCIPIT PROLOGUS S. HEREMIE
IN IHEREMIA PROPHETA

IHEREMIA
AS. PPHA
cui hic pro
logus scribitur
sermone quod
apud hebreos
yfaras et cetera
et quibusdam
alios pphis
vident esse

rusticior sed
sensib; par est. Quippe quicquid de spiritu
prophetauerit. Porro simplicitas eloqui
de loco et in quo natus est accidit. Fuit enim
anathothites. qui est usque hodie viculus
tribus ab iherosolymis distans milibus.
Sacerdos ex sacerdotibus. et matris vero
seificae. Uirginitate sua euangelicum
uirum christi ecclesie dedicauit. hic uicari
nari exorsus est. puer et captiuitate
urbis atque iudei. non solum spiritu. sed oculis
carnis intuitus est. Jam decem tribus israel
assyrii in medio transferant. iam
terras curu. colonie gentium possidebant.
Unde iuda tantum et beniamin propheta
uit. Et ciuitatis sue rumas. quadrupla
planitie alfabeto. quoniam misere metri
uerbis usque reddidimus. Preter ea or
dine uisionum. quae apud grecos et latinis
omino est uisus est. ad pristina fide cor

recimus. Librum autem baruch natani
cuius. qui apud hebreos nec legitur.
nec habetur. per terminum. per his omnibus
maledicta ab emulis peristolantes.
quibus me necesse est per singula opera
respondere. et hoc patior. quia uos cogit.
Ceterum ad compendium malitiae
tuis fuerat modum furori eorum. silen
tio meo ponere. quam cotidie noui
aliquid scriptitante in iudorum insaniam
pro uocare.

EXPLICIT PROLOGVS

INCIPIT LIBER IHEREMIE PROPHE

IEREMIE PROPHEAE FILII
HELCHIE. SACERDOTIBUS

sensib; par est. Quippe qui

Idem, Edili 125, f. 212r

Qu
pro
tran
x at
et u
aut
fue
et co
et ap
quib
mu
Vte
me
uid
flu
uiu
aur
qu
mu
def
ubr
por

LE INIZIALI: TIPOLOGIE

Fig. 27 - Casin. 99, p. 451

Bibbia di SMF, Edili 125, f. 6r
Prologo al Pentateuco

INCIPIT LIBER IO SV
BENVN· IDEST IOSU
E FILIUS NVN·

T
FAC
TUM
EST

POST MORTĒ MOYSI

f. 88v

f. 99r

O M
E
IO
Æ. C
suluer
filii isrl̄ dñm dicentes: Q
ascendet ante nos contra cha
neum et erit dux belli: Dixit
dñs: Judas ascendet: Ecce
didi terrā in manus eius: I
udas symeoni fr̄i suo: Asc
mecū in sorte mea et pug
contra chananeum: ut et
pergā tecū in sorte tua: C
cū eo symeon: Ascenditq: u
et tradidit dñs chananeum
ferezeum in manus eorū: et
cusserunt in bezeech decem
uirorū: Inueneruntq: adon
zeech in beza: et pugnaueſt
eum ac peussēſt chananeum
ferezeum: Fugit aut̄ adonib
quē ſecua cōprehenderūt ce
summitatibus manūū eius ac pedu
Oxitq: adonibezeech: Septuaginta re
amputatis manūū ac pedum sum
tibus: colligebant sub mensā mea
rum reliquias: sicut feci ita reddidit
dñs: Adduxeruntq: eum in hierlm̄
mortuus ē: Oppugnantes aut̄ filii
hierlm̄: coeperūt eum et peussēſt in
gladii: tradentes cuncta incendio

O S
MO
EM
IOS
Æ. C
suluerun
filii isrl̄ dñm dicentes: Qui
ascendet ante nos contra cha
neum et erit dux belli: Dixit

EATUS

TUR

QVI

NON

ABIIT

IN

C

O

N

SI

LIO

IMPIORUM ET IN

